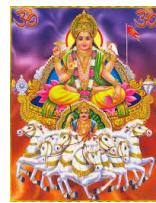

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

|| purvāṅga mantrāḥ ||

udyannādyā mitramahāḥ | ārohaṇ-uttarāndivām | hr̄drogam mama sūrya | harimāṇañca
nāśaya | śukeṣu me harimāṇām | ropanākāsu daddhmasi | atho hāridravesu me |
harimāṇānnidaddhmasi | udagādayamādityah | viśvēna sahāsā saha | dvīṣantam mama
(mahyām) rāndhayan | mo aham dvīṣato rādham | | mitra-ravi-sūrya-bhānu-khaga-pūṣa-
hirāṇyagarbha-marīcyāditya-savitrarka-bhāskarebhyo namah || (Rig Veda 1.50.11-13)

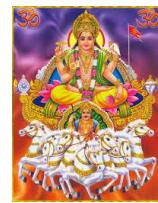
ādityo vā eṣa etan-māṇḍalam tapati tatra tā ṛcas-tadṛcā māṇḍalagm sa ṛcām loko'tha ya eṣa
etasmin māṇḍale'rcir-dīpyate tāni sāmāni sa sāmnām loko'tha ya eṣa etasmin māṇḍale'rcisi
puruṣa-stāni yajūgmsi sa yajusā māṇḍalagm sa yajusām loka-ssaiṣā trayyeva vīdyā tapati ya
eṣo'ntarāditye hirāṇmayāḥ puruṣaḥ || (Krishna Yajur Veda, Taittirya Aranyaka 10.14.1)

ādityo vai teja ojo balam yaśa-ścaksuh śrotramātmā mano manyur-manurmṛtyuh satyo mitro
vāyu rākāśaḥ prāṇo loka-pālah kah kiñ-kan-tatsatyamannām-amṛto jīvo viśvāḥ katamah
svayambhu brahmaita-damṛta eṣa puruṣa eṣa bhūtānām-adhipati-rbrahmaṇaḥ sāyujyagm
salokatām-āpnot-yetāsāmeva devatānāgma sāyujyagm sārṣṭitāgma samāna lokatām-āpnoti ya
evam vedetyupaniṣat || (Krishna Yajur Veda, Taittirya Aranyaka 10.14.2)

aruṇapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

||aruṇapraśnah ||

oṁ bhadram karnebhiḥ śr̥uyāma devāḥ | bhadram paśyemākṣabhiryajatrāḥ |
 sthirairāṅgaistuṣṭuvāgṁsastanūbhiḥ | vyasēma devahitam yadāyuh | svasti na indro
 vṛddhaśrāvāḥ | svasti nah pūṣā viśvavedāḥ | svasti nastarkṣyo arīṣtanemih | svasti no
 bṛhaspatirdadhātu || oṁ sāntih sāntih sāntih ||
 śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah || oṁ namo nārāyaṇāya ||

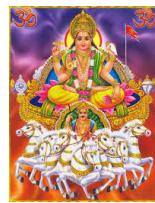
oṁ bhadram karnebhiḥ śr̥uyāma devāḥ | bhadram paśyemākṣabhiryajatrāḥ |
 sthirairāṅgaistuṣṭuvāgṁsastanūbhiḥ | vyasēma devahitam yadāyuh | svasti na indro
 vṛddhaśrāvāḥ | svasti nah pūṣā viśvavedāḥ | svasti nastarkṣyo arīṣtanemih | svasti no
 bṛhaspatirdadhātu | āpāmāpāmapah sarvāḥ | asmādasmādito'mutah ||1||

agnir-vāyuśca sūryaśca | saha sañcaskararddhīyā | vāyavaśvā raśmipatayah |
 marīcyātmāno adruhah | devīr-bhuvanasūvarīḥ | putravatvāyā me sutā | mahānāmnīr-māhā
 mānāḥ | māhaso māhasassvah | devīḥ pārjanya sūvarīḥ | putravatvāyā me sutā ||2||

apāśnyuṣṇimapā rakṣah | apāśnyuṣṇim-apāragham | apāghrāmapā cāvartim |
 apā-devīrito hita | vajrām devīrajītāg-sca | bhuvānam deva sūvarīḥ | ādityānaditīm devīm |
 yoninordhvamudisata | śivā naśśantamā bhavantu | divyā āpa oṣadhayaḥ | sumṛḍikā
 sarasvati | mā te vyoma samṛḍisi ||3||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
 oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 1 ||

smṛtiḥ pratyakṣam-aitihyam | anumānaś-catuṣṭayam | etai-rāditya-maṇḍalam |

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamah praśnah)

sarvai-reva vidhāsyate | sūryo marīcimādatte | sarvasmāt-bhuvānādādhi | tasyāḥ
pākavīśeṣeṇa | smṛtam kāla-viśeṣanam | nadīvā prabhavāt-kācit |
akṣayyātsyandate yathā ||4||

tānnadyo'bhisāmāyanti | sorussatī na nivartate | evan nānā sāmutthānāḥ | kālās-
sāmvatsaragg śritāḥ | anuśāscā māhaśāscā | sarve samavayantritam | satais-sarvais-
sāmāviṣṭāḥ | ūrussānna nivartate | adhisāmvatsāram vidyāt | tadevā lakṣaṇe ||5||

anubhiśca mahadbhiśca | samārūḍhaḥ prādṛṣyate | sāmvatsaraḥ pratyakṣeṇa | nādhisatvah
prādṛṣyate | paṭaro viklidhaḥ piṅgah | etad-varuṇa-lakṣaṇam | yatrai-tadupa-dṛṣyate |
sahasrām tatra nīyate | ekagṛhi śiro nānā mukhe | kṛtsnam tāḍṛtu lakṣaṇam ||6||

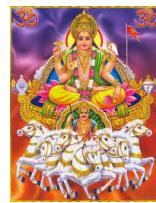
ubhayatas-saptendriyāṇi | jalpitam tveva dihyate | śuklakṛṣṇe sāmvatsarasya |
dakṣinavāmāyoh pārvayoh | tasyaisā bhavati | śukram te anyat-yajatam te anyat |
viśurūpe ahanī dyaurivāsi | viśvā hi māyā avasi svadhāvah | bhadrā te pūṣanniha rātirastvit |
nātra bhuvānam | na pūṣā | na paśavah | nādityas-sāmvatsara eva pratyakṣeṇa priyatāmam
vidyāt | etadvai sāmvatsarasya priyatāmagm rūpam | yo'sya mahānartha utpatsyamāno
bhavati | idam puṇyam kuruṣveti | tamāharāṇam dādyāt ||7||
śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 2 ||

sākam jānāgṛm saptathāmāhu-rekajam | ṣaḍudyamā ḥayo devajā iti | teṣāmīṣṭāni vihitāni
dhāmaśah | sthātre rejante vikṛtāni rūpaśah | ko nu maryā amithitah | sakhaḥ sakha'yamabhravīt
| jahāko asma dīṣate | yasti yāja sakhi vidagm sakha'yam | na tasyā vācyapi bhāgo asti |
yadīgṛm śrīṇo-tyalakagṛm śrīnoti ||8||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

na hi pravedā sukr̄tasya panthāmiti | ṛtur-ṛtunā nud�amānah | vinānādābhidhāvah |
śaṣṭiśca trigm̄śakā valgāh | śuklakṛṣṇau ca śāstikau | sārāgavastra irjāradakṣah |
vasanto vasubhissaḥa | saṁvatsarasya savituh | praiṣakṛprāthamaḥ smṛtah |
amūnādayatetyanyān ||9||

amūgscā parirakṣataḥ | etā vācaḥ prayujyante | yatra itadupadr̄syate | etadeva vijānīyāt |
pramāṇām kālaparyaye | viśeṣaṇām tu vakṣyāmaḥ | ṛtūnām tannibodhata | śuklavāsa
rudragaṇaḥ | grīṣmenā "vartate saha | nijahān pṛthivīgṛm̄ sarvām ||10||

jyotiṣā'pratīkhyena saḥ | viśvarūpaṇī vāsāgmsi | ādityānām nibodhata | saṁvatsarīnām
karmaphalam | varṣābhirdadatāgm̄ saha | aduhkhō duḥkhacaksuriva | tadmā "pīta ivā dṛsyate |
śītenāvyathayanniva | rurudakṣa ivā dṛsyate | hlādayate jvalataścaiva | sāmyata-ścāsyā
cakṣusī | yā vai prajā bhrāgg-syante | saṁvatsarāttā bhrāgg-syante | yāḥ pratītiṣṭhanti |
saṁvatsare tāḥ pratītiṣṭhanti | varṣābhya ityarthah ||11||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 3 ||

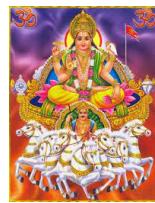
akṣiduhkhottithasyaiva | viprasanne kanīnike | āṅktecādgāṇam nāsti | ṛbhūnām tannibodhata |
kanakābhāni vāsāgmsi | ahatāni nibodhata | annamaśnīta mrjmīta | aham vo jīvanaprādah |
etā vācaḥ prayujyante | śaradyātropadr̄syate ||12||

abhidhūnvanto'bhighnānta iva | vātavānto marudgāṇāḥ | amuto jetumiṣumūkhamīva |
sannaddhāssaha dādr̄se ha | apadhvastairvasti-vāṇairiva | viśikhāsaḥ kapardināḥ |
akruddhasya yotsyamāṇasya | kruddhasyeva lohīnī | hemataścakṣusī vīdyāt |
akṣṇayoh kṣipāṇoriva ||13||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

durbhikṣam̄ devalokesu | manūnāmudakam̄ ḡhe | etā vācaḥ prāvadantih̄ | vaidyuto yānti
 śaisirih̄ | tā agnih̄ pavamanā anvaikṣata | iha jīvikāmapariपaśyan | tasyaiśā bhavati |
 iheḥavassva-tapasaḥ | marutassūryatvacah̄ | śarma s̄aprathā āvṛne ||14||
śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah̄ ||
 oṁ namo nārāyaṇāya ||anuvāka 4||

ati tāmrāni vāsāgmsi | aṣṭivajri śataghni ca | viśve devā vipraharaṇti | agni jihvā asaścata |
 naiva devo na martyah | na rājā vāruṇo vibhuḥ | nāgnir nendro na pāvamānah̄ | māṭrkkacca
 na vidyate | divyasyaikā dhanurārtnih̄ | pṛthivyāmaparā śritā ||15||

tasyendro vamrīrūpeṇa | dhanurjyām-achinath-svayam | tadindradhanu-ṛityajyam |
 abhravarṇeṣu cakṣate | etadeva śamyor-bārhāspatyasya | etad-rūdrasya dhanuh̄ |
 rūdrasya tveva dhanurārtnih̄ | śira utpipeṣa | sa pravargyo'bhavat | tasmādyas-
 sapravargyenā yajñena yajate | rūdrasya sa śirah pratidadhāti | nainagm̄ rudra āruko bhavati
 | ya evam̄ veda ||16||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah̄ ||
 oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 5 ||

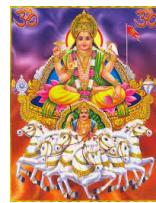
atyūrdhvākṣo'tiraścāt | sisirah̄ pradr̄syate | naiva rūpam̄ nā vāsāgmsi | na cakṣuh̄
 pratidr̄syate | anyonyam̄ tu nā higgsrātaḥ | saṭastād devalakṣaṇam | lohitokṣṇi śāraśīrṣṇih̄ |
 sūryasyodayanam̄ prati | tvam̄ karoshiṇyañjalikām | tvam̄ karosi nijānukām ||17||

nijānukāmēnyañjalikā | amī vācamupāsatāmīti | tasmai sarva ṛtavō namante | maryādā
 karatvāt-prāpurodhām | brāhmaṇā āpnōti | ya evam̄ veda | sa khalu samvatsara
 etaissenānībhissaha | indrāya sarvān kāmānabhivahati | sadrapsaḥ | tasyaiśā bhavati ||18||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

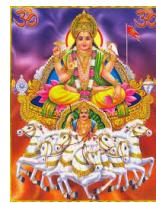
avādrapso agm̄śumatiṁ matiṣṭhat | iyānah kṛṣṇo daśabhiṣhasraiḥ | āvartam-indraḥ
 śacyā dhamantam | upsnuhi tam nṛmaṇāmathadrāmitī | etayaivendraḥ salā vṛkyā saha |
 asurān pārivṛscati | pṛthivyagm̄ śumatī | tāmanvavāsthitah samvatsaro divam ca |
 naivam vidusā "cāryāntevāsinau | anyonyasmai druhyatām | yo druhyati | bhraśyate svārgāl
 lokāt | ityṛtu maṇḍalāni | sūrya maṇḍalānyākhyāyikāḥ | ata ūrdhvagm̄ sānirvacanāḥ ||19||
 śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
 oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 6 ||

ārogo bhrājah paṭarah pataṅgah | svarṇaro jyotiṣimān vibhāsaḥ | te asmai sarve
 divamātāpānti | ūrjam duhānā anapasphurānta iti | kaśyapo'śtamah | sa mahāmerum nā jahāti
 | tasyaiśā bhavāti | yatte śilpam̄ kaśyapa rocanāvāt | indriyāvāt puṣkalam̄ citrabhānu |
 yasmintsūryā arpitāssapta sākam ||20||

tasmin rājānam-adhiviśrayemamīti | te asmai sarve kaśyapāj-jyotir-labhante | tāntsomaḥ
 kaśyapādadadhīnirddhamati | bhrastā-karmakṛdivaivam | prāṇo jīvānīndriya jīvāni | sapta
 sīrṣāṇyāḥ prāṇāḥ | sūryā ityācāryāḥ apaśyamahametāntsapta sūryānīti | pañcakarṇo
 vātsyāyanāḥ | saptakarṇāśca plāksih ||21||

ānuśravika eva nau kaśyapa iti | ubhāu vedayite | na hi śekumiva mahāmerum gantum |
 apaśyam-ahametat- sūryamaṇḍalam parivartamānam | gārgyah prāṇatrātah | gacchanta
 mahāmerum | ekām cājahatam | bhrājapaṭarapataṅgā nihane | tiṣṭhannātāpānti | tasmādīha
 taptritapāḥ||22||

amutretare | tasmādīhā taptritapāḥ | teṣāmeśā bhavāti | sapta sūryā diva-manupravīṣṭāḥ |
 tānanveti pathibhir-dakṣināvān | te asmai sarve ghṛtam-ātāpānti | ūrjam duhānā

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

anapasphurānta iti | saptartvijas sūryā ityācāryāḥ | teṣāmeṣā bhavati | sapta diśo
nānāsūryāḥ ||23||

sapta hotāra ṛtvijāḥ | devā ādityā ye sapta | tebhis somābhīrakṣaṇa iti |
tadāpyāmnāyah | digbhrāja ṛtūn karoti | etāyaivāvṛtā sahasra sūryatāyā iti vaiśampāyanah |
tasyaiṣā bhavati | yaddyāvā indra te śatagm śatam bhūmīḥ | utasyuḥ | natvā vajrin
sahasragm sūryāḥ ||24||

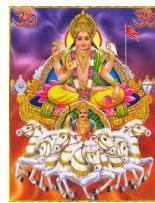
anu najātamaṣṭa rodasī iti | nānā liṅgatvādṛtūnāṁ nānā sūryatvam | aṣṭau tu vyavasitā iti |
sūrya-maṇḍalān-yastāta ūrdhvam | teṣā meṣā bhavati | cītram devānāmudagādanikam |
cakṣurmitrasya varuṇasyāgneh | āprā dyāvā pṛthivī antarikṣam | sūrya ātmā
jagatastasthuṣaśceti ||25||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 7||

kvedamabhrān niviśate | kvāyagm samvatsaro mīthah | kvāhaḥ kveyan deva rātri |
kva māsā ṛtavah śritāḥ | arddhamāsā muhūrtāḥ | nimesāstutibhissaha | kvemā āpo niviśante |
yadīto yānti samprati | kālā apsu niviśante | āpassūrye samāhitāḥ ||26||

abhrānyapah prāpadyante | vidyutsūrye samāhitā | anavarne īme bhūmī | iyam cā 'sau
carodasi | kigg-svidatrāntārā bhūtam | yenēme vidhṛte ubhe | viṣṇunā vidhṛte bhūmī |
iti vatsasya vedānā | irāvatī dhenumatī hi bhūtam | sūyavasini manuṣe daśasye ||27||

vyaṣṭabhnādrodasi viṣṇave te | dādhhartha pṛthivīm-abhitō mayūkhaiḥ | Kintad-viṣṇor-
balamāhuḥ | kā dīptih kim parāyaṇam | eko yaddhārayad-devaḥ | rejaṭī rodasī ubhe | vātād

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamah praśnah)

viṣṇor bala māhuḥ | akṣarāddīpti rucyate | tripadāddhārayad devah | yad viṣṇorekamuttamam ||28||

agnayo vāyavaścaiva | etadasya parāyaṇam | pṛcchāmi tvā pāram mṛtyum | avamām
madhyamañcatum | lokñca puṇya-pāpānām | etat pṛcchāmi samprati | amumāhuḥ pāram
mṛtyum | pāvamānam tu madhyamam | agnirevāvamo mṛtyuh |
candramāś-catur-ucyate ||29||

anābhogāḥ pāram mṛtyum | pāpāssamyanti sarvadā | ābhogastveva samyanti | yatra
puṇyakṛto janāḥ | tato madhyamamāyanti | cātumagnim ca samprati | pṛcchāmi tvā
pāpakṛtaḥ | yatra yātayate yāmaḥ | tvannastad-brahmān prabṛūhi |
yadi vētthā'sato gṛhān ||30||

kaśyapāduditāssūryāḥ | pāpānnirghnanti sarvadā | rodasyontardeśeṣu | tatra nyasyante
vāsavaiḥ | te'sarīrāḥ prapadyante | yathā'puṇyasya karmāṇaḥ | apāṇya-pāda keśāsaḥ |
tatra te'yonijā janāḥ | mṛtvā punarmṛtyum-āpadyante | adyamānāssvākarmābhiḥ ||31||

āśātikāḥ krimaya iva | tataḥ pūyante vāsavaiḥ | apaitam mṛtyum jayati | ya evam vedā |
sa khalvaivāṁ vid brāhmaṇaḥ | dīrghaśrūttamo bhavati | kaśyāpasyā tīthis-siddhagāmanas-
siddhāgāmanāḥ | tasyaisā bhavati | yāyasmīnthsapta vāsavāḥ | rohanti pūrvyā ruhāḥ ||32||

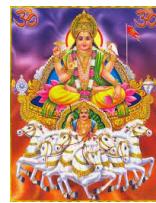
r̥ṣīḥ ha dīrghaśrūttamāḥ | indrasya gharma atithiriti | kaśyapaḥ paśyako bhāvati | yat sarvam
paripaśyatīti sauksmyāt | athāgnē-rasṭa pūruṣasya | tasyaisā bhavati | agne naya supathā
rāye asmān | viśvāni deva vayunāni vīdvān | yuyodhyāsmajjuhurāṇamenāḥ | bhūyiṣṭhānte
nama uktim̄ vidhemeti ||33||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 8 ||

agniśca jātavedāśca | sahojā ajirāprabhuḥ | vaiśvānaro nāryāpāśca | pañktirādhāśca
saptamaḥ | visarpevāṣṭamo'gninām | eteṣṭau vasavah, kṣitā iti | yathartvevāgne-rarcirvarṇā
viśeṣah | nīlārciśca pīṭakārciśceti | atha vāyorekādaśa puruṣasyaikādaśa-strīkasya |
prabhrājamānā vyāvadātāḥ ||34||

yāśca vāsukivaidyutāḥ | rajatāḥ paruṣāḥ syāmāḥ | kapilā atilohitāḥ | ūrdhvā avapatantāśca |
vaidyuta ityekādaśa | nainam vaidyuto hinasti | ya evam veda | sa hovāca vyāsaḥ pārāśaryaḥ
| vidyudvadha mevāham mṛtyumaicchamīti | na tvakāmagm hānti ||35||

ya evam veda | atha gāndharvaganāḥ | svānabhrāt | aṅghārīr-bambhāriḥ | hastassuhastāḥ |
kṛśānur-viśvāvasuh | mūrdhanvānthsūryavarcāḥ | kṛtirityekādaśa gāndharvaganāḥ | devāśca
māhādevāḥ | raśmayaśca devā garagirāḥ ||36||

nainam garo hinasti | ya evam veda | gaurī mīmāya salilāni takṣatī | ekāpadī dvipadī sā
catuṣpadī | aṣṭāpadī navāpadī babhūvuṣī | sahasrāksarā parame vyomannīti | vāco
viśeṣanam | atha nigadavyākhyātāḥ | tānanukramiṣyāmaḥ | varāhavāssvatapasaḥ ||37||

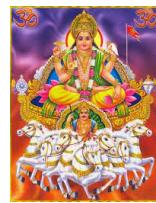
vidyun māhaso dhūpayah | śvāpayo gr̥hamedhāś-cetyete | ye ceme'simi vidviṣaḥ | parjanyās-
sapta pr̥thivīmabhivarsanti | vṛṣṭibhirīti | etayaiva vibhaktiviparītāḥ | saptabhirvā tai rudīritāḥ |
amūnlokānabhi vārsanti | teṣā meṣā bhavāti | samāna metā dudākam ||38||

uccaityava cāhabhiḥ | bhūmīm parjanyā jinvānti | divam jinvantyagnaya iti | yadakṣaram
bhūtakṛtam | viśve devā upāsate | mahāṛṣimasya goptāram | jamadagnim-akurvata |
jamadagnirāpyāyate | chandobhiścaturuttaraiḥ | rājñas-somasya trptāsaḥ ||39||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

brahmaṇā vīryāvatā | śivā nah prādiśo diśah | tacchām yorāvṛṇīmahe | gātum yajñāya |
 gātum yajñapataye | daivīssvastirastu nah | svastir mānuṣebhyah | ūrdhvam jīgātu bheṣajam |
 śanno astu dvipade | śam catuspade | somapā(3)asomapā(3) iti nigadāvyākhyātāḥ||40||
 śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
 oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 9 ||

sahasraṇāvṛdiyam bhūmiḥ | param vyōma sahasrāvṛt | aśvinā bhujyūnāsatyā | viśvasya
 jagataspatī | jāyā bhūmiḥ patirvyoma | mithunāntā aturyāthuh | putro bṛhaspatī rudrah |
 saramā iti strīpumam | śukram vāmanyad-yajatam vāmanyat |
 viśurūpe ahānī dyaurivasthah ||41||

viśvā hi māyā avāthah svadhāvantau | bhadrā vām pūṣāṇāviha rātirastu | vāsātyau citrau
 jagato nīdhānau | dyāvābhūmī carathah sagm sakhāyau | tāvaśvinā rāsabhāśvā havām me |
 śubhaspatī āgatagm sūryaya saha | tyugroha bhujyum-āśvinoda meghe | rayinna kaścin
 mamrāvām(2) avāhāḥ | tamūhathurnaubhirātmānvatibhiḥ |
 antariksaprud-bhirapodakābhiḥ ||42||

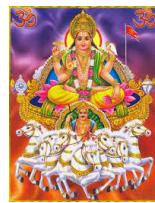
tisrah, kṣapastrirahātivrajadbhiḥ | nāsātyā bhujyumūhathuh pataṅgaiḥ | samudrasya
 dhanvānnārdrasya pāre | tribhīrathaiś śatapadbhiḥ ṣaḍāśvaiḥ | savitāram vitāvantam |
 anubadhnāti śāmbaraḥ | āpapūrṣāmbāraścaiva | savitārepaso'bhat | tyagm sutṛptam
 vīditvaiva | bahusoma girām vāśī ||43||

anveti tugro vākriyāntam | āya sūyāntsomātṛpsusu | sa saṅgrāmastaṁodyo'tyotah |
 vāco gāḥ pīpāti tat | sa tad gobhis stavā'tyetyanye | rakṣasā-nanvitāścā ye | anveti
 parivṛtyā'stah | evametaustho aśvinā | te ete dyuḥ pṛthivyoḥ |

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

ahāraḥar-garbhan-dadhāthe ||44||

tayoḥ retau vatsā-vāhorātre | pr̄thivyā ahaḥ | divo rātriḥ | tā avisṛṣṭau | dampatī eva bhāvataḥ
| tayoretau vatsau | agniścādityaśca | rātrervatsaḥ | śveta ādityaḥ | ahno'gniḥ ||45||

tāmro arunāḥ | tā avisṛṣṭau | dampatī eva bhāvataḥ | tayoretau vatsau | vr̄traśca aidyutaśca
| agnervr̄traḥ | vaidyuta ādityasya | tā avisṛṣṭau | dampatī eva bhāvataḥ |
tayoretau vatsau ||46||

uṣmā ca nīhāraśca | vr̄trasyoṣmā | vaidyutasyā nīhāraḥ | tau tāveva pratipadyete |
seyagm rātri garbhīṇī putreṇa samvāsatī | tasyā vā etadulbaṇam | yadrātrau raśmayāḥ |
yathā gor-garbhiṇyā ulbaṇam | evametasyā ulbaṇam | prajayiṣnuḥ prajayā ca paśubhiśca
bhāvati | ya evam veda | etamudyantam-apiyāntam ceti | ādityaḥ punyasya vatsaḥ | atha
pavitrāṅgirasaḥ ||47||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 10 ||

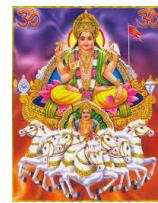
pavitravantaḥ parivājamāsate | pītaisāṁ pratno abhirakṣati vratam | mahassāmuḍram
varuṇastirodadhe | dhīrā icchekur-dharuṇeṣvārabham | pavitrāṁ te vitātāṁ brahmāṇaspatē |
prabhurgātrāṇī paryesi viśvataḥ | atapta tanūrna tadāmo aśnute | śrtāsa idvahāntastat
samāśata | brahmā devānāṁ | asatas-sādye tatāksuḥ ||48||

r̄ṣayas-saptātriśca yat | sarve'trayo agastyaśca | nakṣatraiś-śāṅkṛto'vasan | athā savituh
śyāvāśvāsyā'vartī kāmasya | amī ya ṛksā nihitāsa uccā | naktāṁ dadṛśre kuhaciddiveyuḥ |
adabdhāṇī varuṇasya vratāni | vicākaśaccandramā nakṣatrameti | tat savitur-vareṇyam |
bhargo devasya dhīmahi ||49||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamah praśnah)

dhiyo yo naḥ pracodayāt | tatsavītur-vṛṇīmahe | vayandevasya bhojanam | śreṣṭham
sarvadhadātamam | turām bhagasya dhīmahi | apāgūhata savitā ṛbhīn | sarvān divo andhāsaḥ |
naktaṁtānyabhavan dṛśe | asthyasthnā sambhāviṣyāmaḥ | nāma nāmaiva nāma mē ||50||

napugm sakam pumāgg stryāsmi | sthāvaro'smyatha jaṅgāmaḥ | yaje'yaksi yastāhe ca |
mayā bhūtānyayakṣata | paśavo mama bhūtāni | anūbandhyo'smyaham vibhuḥ | striyassatih |
tā umē pugmsa āhuḥ | paśyā-dakṣāṇvānnavicēta-dandhaḥ |
kaviryah putrasya imā ciketa ||51||

yastā vijānāth-savituh pitāsat | andho maṇimāvindat | tamānaṅgulirāvayat | agrīvah
pratyāmuñcat | tamajīhvā asaścāta | ūrdhvamūlam-avāk chākham | vṛkṣam yo veda samprati
| na sa jātu janāḥ śraddādhyāt | mṛtyurmā mārayāditiḥ | hasitagmruditaṅgītam ||52||

vīṇāpaṇavalāsitam | mṛtañjīvam ca yat-kimcit | aṅgāni sneva viddhi tat |
atṛṣyaggstrṣyādhyāyat | asmājjātā mē mithū carann | putro nir-ṛtyā vaidehah | acetā yaśca
cetanah | sa tam maṇimāvindat | so'naṅgulirāvayat | so'grīvah pratyāmuñcat ||53||

so'jihvo asaścāta | naitamṛṣim viditvā nagaram praviśet | yādi praviśet | mithau carītvā
praviśet | tath sambhavasya vr̄atam | ātamagnē r̄athan-tiṣṭha | ekāśvameka yojanam |
ekacakrāmekadhuram | vātadhrāji gatīm vibho | na riṣyati na vyathate ||54||

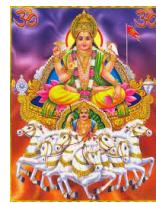
nāsyākṣo yātu sajjati | yacchvetān rohitāgscāgneḥ | rathe yuktvā'dhitiṣṭhati | ekayā ca
daśabhiśca svabhūte | dvābhyām-iṣṭaye vigṝṣatyā ca | tisṛbhiśca vahase trigṝṣatā ca |
niyudbhīrvāyavihitā vimuñca ||55||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 11 ||

ātānuṣva pratānuṣva | uddhamā"dhāma sandhāma | āditye candra-varṇānām | garbha
mādhehi yaḥ pumān | itassiktagm̄ sūryagatam | candramāse rasāṅkṛdhi | vārā
dañjanayāgre'gnim | ya eko rudra ucyate | asaṅkhyātās sahasrāṇi |
smaryate na ca dṛṣyate ||56||

evametan-nibodhata | āmandrairindra haribhiḥ | yāhi mayūrā romabhiḥ | mā tvā kecinniye-
murinna pāśinah | dadhanveva tā ihi | mā māndrairindra haribhiḥ | yāmi mayūrā romabhiḥ |
mā mā kecinniye-murinna pāśinah | nidhanveva tām (2) imi | anubhiśca mahadbhiśca ||57||

nighṛṣvai rasamāyutaiḥ | kālairharitvāmāpannaiḥ | īndrāyāhi sahasrā yuk | agnirvibhrāṣṭi
vasanaḥ | vāyuś्वeta-sikadrukah | samvathsaro viṣū varṇaiḥ | nityāste'nucārāstava |
subrahmaṇyogm̄ subrahmaṇyogm̄ subrahmaṇyom | īndragaccha hariva āgaccha medhātītihē
| meṣa vṛṣaṇāsvasya mene ||58||

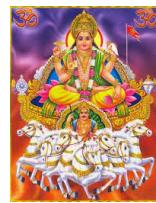
gaurāvaskandinnahalyāyai jāra | kauśika brāhmaṇa gautamābruvāṇa | arunāśvā ihāgatāḥ |
vasavah pṛthivi kṣitāḥ | aṣṭau digvāsāso'gnayah | agniśca jātavedāścetyete | tāmrāśvāś
tāmrarathāḥ | tāmravarṇāś tathā'sitāḥ | daṇḍahastāḥ khā-dagdataḥ | ito rudrāḥ
parāṅgatāḥ ||59||

uktagogsthānam̄ pramāṇāñcā pura ita | bṛhaspatiśca savitā ca | viśvarūpāi-rihāgatām |
ratheno-dakavartmānā | apsuṣā iti tad dvayoḥ | ukto veṣo vāsāgmsi ca | kālāvayavānā mitāḥ
pratīcyā | vāsātyā ityāśvinoh | ko'ntarikṣe śabdāṅkarotīti | vāsiṣṭo rauhiṇo mīmāṅsāñcakre |
tasyaisā bhavatī | vāśrevā vidyuditi | brahmāṇa udāraṇamasi | brahmāṇa udīraṇamasi |
brahmāṇa āstaraṇamasi | brahmāṇa upastaraṇamasi ||60||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 12 ||

aṣṭayonīmaṣṭaputrām | aṣṭapātnīmimāṁ mahīm | ahaṁ veda na mē mr̄tyuh |
na cā mr̄tyuraghāharat | aṣṭayonyaṣṭaputram | aṣṭapādīdamantariksam | ahaṁ veda na mē
mr̄tyuh | na cā mr̄tyuraghāharat | aṣṭayonīmaṣṭaputrām | aṣṭapātnīmamūndivam" ||61||

ahaṁ veda na mē mr̄tyuh | na cā mr̄tyu-raghāharat | sūtrāmāṇam mahī mūṣu | aditir-dyau-
raditi-rantariksam | aditir-mātā sa pitā sa putrah | viśve devā aditih pañca janāḥ | aditir-jātam-
aditir-janitvam | aṣṭau putrāśo aditeḥ | ye jātā stanvah pari | devām (2) upaprait
saptabhiḥ ||62||

parā mārtāṇḍamāsyat | saptabhiḥ putrairaditiḥ | upaprait-pūrvyām yugam" | prajāyai mr̄tyave
tat | parā mārtāṇḍamābhāraditi | tānanukramiṣyāmah | mitrāscā varuṇaśca | dhātā cāryamā
ca | agmśāscā bhagaśca | indraśca vivasvāgṁścetyete | hiranya garbo hagmṣaśsuciṣat |
brahmajajñānam tadiṭpadamiti | garbha prājāpatyah | athā puruṣah sāpta puruṣah ||63||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 13 ||

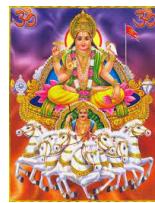
yo'sau tapannudeti | sa sarvesām bhūtānām prāṇānādā yodeti | mā mē prajayā mā
paśūnām | mā mama prāṇānādā yodagāḥ | asau yo'stāmeti | sa sarvesām bhūtānām
prāṇānādāyā'stāmeti | mā mē prajayā mā paśūnām | mā mama prāṇānādāyā'stāngāḥ | asau
ya āpūryati | sa sarvesām bhūtānām prāṇairāpūryati ||64||

mā mē prajayā mā paśūnām | mā mama prāṇai-rāpūriṣṭhāḥ | asau yo'paksīyatī | sa sarvesām
bhūtānām prāṇai-rapaksīyatī | mā mē prajayā mā paśūnām | mā mama prāṇai-rapakṣeṣṭhāḥ |

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

amūni naksatrāṇi | sarvesām bhūtānāṁ prāṇai-rapāprasarpanti cotsārpanti ca | mā mē[॥]
prajāyā mā paśūnām | mā mama prāṇai-rapāprasṛpata motsṛpata ||65||

ime māsāś cārdha-māsāscā | sarvesām bhūtānāṁ prāṇai-rapāprasarpanti cotsārpanti ca |
mā mē prajāyā mā paśūnām | mā mama prāṇai-rapāprasṛpata motsṛpata | ima ṛtavāḥ |
sarvesām bhūtānāṁ prāṇai-rapāprasarpanti cotsārpanti ca | mā mē prajāyā mā paśūnām |
mā mama prāṇai-rapāprasṛpata motsṛpata | ayagm sāmvatsarāḥ | sarvesām bhūtānāṁ
prāṇai-rapāprasarpati cotsārpati ca ||66||

mā mē prajāyā mā paśūnām | mā mama prāṇairapāprasṛpā motsṛpa | idamahāḥ |
sarvesām bhūtānāṁ prāṇairapāprasarpati cotsārpati ca | mā mē prajāyā mā paśūnām |
mā mama prāṇairapāprasṛpā motsṛpa | iyagm rātriḥ | sarvesām bhūtānāṁ
prāṇairapāprasarpati cotsārpati ca | mā mē prajāyā mā paśūnām | mā mama
prāṇairapāprasṛpā motsṛpa | om̄ bhurbhuvassvāḥ | etadvo mithunam mā no mithunagm
rīḍhvam ||67||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah || om̄ namo nārāyaṇāya ||
anuvāka 14 ||

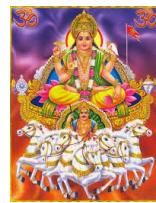
athādityasyāṣṭa pūruṣasya | vasūnāmādityānagsthāne svatejasā bhāni |
rudrāṇāmādityānāgsthāne svatejasā bhāni | ādityānāmādityānāgsthāne svatejasā bhāni |
satāgṛm satyānām | ādityānāgsthāne svatejasā bhāni | abhidhūnvatāmabhīgnatām |
vātavatām marutām | ādityānāgsthāne svatejasā bhāni | ṛbhūṇāmādityānāgsthāne svatejasā
bhāni | viśvesām devānām | ādityānāgsthāne svatejasā bhāni | sāmvatsarasya sāvituh |
ādityasya sthāne svatejasā bhāni | om̄ bhurbhuvassvāḥ |
raśmayo vo mithunam mā no mithunagmṛīḍhvam ||68||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

oṁ namo nārāyaṇāya ||anuvāka 15||

ārogasya sthāne svatejasā bhāni | bhrājasya sthāne svatejasā bhāni | paṭarasya sthāne svatejasā bhāni | pataṅgasya sthāne svatejasā bhāni | svarṇarasya sthāne svatejasā bhāni | jyotiśimatasya sthāne svatejasā bhāni | vibhāsasya sthāne svatejasā bhāni | kaśyapasya sthāne svatejasā bhāni | oṁ bhur-bhuvaḥ-svah | āpo vo mithunam mā no mithūnagm̄ rīḍhvam || 69 ||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya ||anuvāka 16||

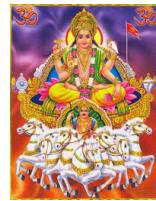
atha vāyorekādaśa-puruṣasyaikādaśastrīkasya | prabhrājamānānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | vyavadātānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | vāsuki vaidyutānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | rajatānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | parusānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | śyāmānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | kapilānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | atilohitānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | ūrdhvānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni ||70||

avapatantānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | vaidyutānāgṛ-rudrāṇāgsthāne svatejasā bhāni | prabhrājamānīnāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | vyavadātīnāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | vāsuki vaidyutīnāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | rajatānāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | parusānāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | śyāmānāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | kapilānāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | atilohitīnāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | ūrdhvānāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | avapatantīnāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | vaidyutīnāgṛ-rudrāṇīnāgsthāne svatejasā bhāni | oṁ bhurbhuvaḥ-svah | rūpāṇi vo mithunam mā no mithūnagm̄-rīḍhvam ||71||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 17 ||

athāgnēraṣṭa pūruṣasya | agneḥ pūrva-diśyasya sthāne svatejasā bhāni | jātavedasa upa-
diśyasya sthāne svatejasā bhāni | sahojaso daksīṇa-diśyasya sthāne svatejasā bhāni |
ajirāprabhava upadiśyasya sthāne svatejasā bhāni | vaiśvānarasyā'para-diśyasya sthāne
svatejasā bhāni | naryāpasa upa-diśyasya sthāne svatejasā bhāni | pañktirādhasa udag-
diśyasya sthāne svatejasā bhāni | visarpiṇa upa-diśyasya sthāne svatejasā bhāni |
oṁ bhurbhuvassvah | diśo vo mithunam mā no mithunagm-rīḍhvam ||72||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 18||

dakṣiṇa pūrvasyāndiśi visarpī nārakah | tasmānnah pāripāhi | dakṣiṇāparasyām diśyavisarpī
nārakah | tasmānnah pāripāhi | uttara pūrvasyāndiśi viśadī nārakah | tasmānnah pāripāhi |
uttarā parasyāndiśya viśadī nārakah | tasmānnah pāripāhi | ā yasmintsapta vāsavā indriyāṇi
śatakratavyetē ||73||

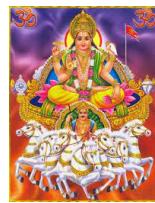
śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 19||

indrāghoṣā vo vasubhiḥ purastād upādadhatām | manojavaṣo vaḥ pīṭhbhīrdakṣiṇata
upādadhatām | pracetā vo rudraiḥ paścād upādadhatām | viśvakārmā va ādityarūttarāta
upādadhatām | tvāṣṭā vo rūpa irupariṣṭād upādadhatām | samjñānām vaḥ paścāditi |
ādityassarvo'gniḥ pṛthivyām | vāyurāntarikṣe | sūryo ḍivi | candra mā ḍikṣu | nakṣatrāṇi
svaloke | evā hyeva | evā hyagnē | evā hi vāyo | evā hīndra | evā hi puṣan |
evā hi devāḥ ||74||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 20 ||

āpā́māpāmapassarvāḥ | āsmādasmādito'mutāḥ | agnirvāyuśca sūryaśca | saha
sañcaskararddhīyā | vāyvaśvā raśmipatayah | marīcyātmano adrūhāḥ | devīrbhuvana
sūvarīḥ | putravatvāyā me sutā | mahānāmnīrmāhāmānāḥ | mahāso mahasassvāḥ ||75||

devīḥ pārjanya sūvarīḥ | putravatvāyā me sutā | apāśnyuṣṇimapā rakṣāḥ |
apāśnyuṣṇimapāragham | apāghrāmapacā'vartim | apadevīrito hita | vajrandevī rajitāg-śca |
bhuvanan deva sūvarīḥ | ādityānaditīn devīm | yoninordhvamudisata ||76||

bhadram karnēbhiḥ śrūyāma devāḥ | bhadram paśyemākṣabhiryajatrāḥ |
sthiraṅgaistuṣṭuvāgmsastanūbhiḥ | vyāsema devahitam yadāyuh | svasti na indro
vṛddhaśrāvāḥ | svasti nah pūṣā viśvavedāḥ | svasti nastarkṣyo arīṣtanemih | svasti no
bṛhaspatirdadhātu ketavo arunāsaśca | ṛṣayo vātarāśanāḥ | pratiṣṭhāgm-śatadhā hi |
samāhitāso sahasradhāyāsam | śivā naśśantāmā bhavantu | divyā āpa oṣādhayah |
sumrdīkā sarasvati | mā te vyoma sandṛsi ||77||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 21 ||

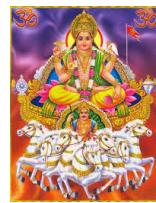
yō'pām puṣpām veda | puṣpāvān prajāvān paśumān bhāvati | cāndramā vā apām puṣpam |
puṣpāvān prajāvān paśumān bhāvati | ya evam veda | yo'pāmāyatānam veda | āyatānavān
bhavati | agnirvā apāmāyatānam | āyatānavān bhavati | yo'gner āyatānam veda ||78||

āyatānavān bhavati | āpo vā agnerāyatānam | āyatānavān bhavati | ya evam veda |

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

yo'pāmāyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati | vāyurvā apāmāyatānam̄ | āyatānavān bhavati |
yo vāyor-āyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati ||79||

āpo_ vai vāyorāyatānam̄ | āyatānavān bhavati | ya evam̄ vedā | yo'pāmāyatānam̄ vedā |
āyatānavān bhavati | asau vai tapānnapā-māyatānam̄ | āyatānavān bhavati | yo'musya tapata
āyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati | āpo_ vā amusya tapata āyatānam̄ ||80||

āyatānavān bhavati | ya evam̄ vedā | yo'pāmāyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati |
candramā vā apāmāyatānam̄ | āyatānavān bhavati | yaścandramāsa āyatānam̄ vedā |
āyatānavān bhavati | āpo_ vai candramāsa āyatānam̄ | āyatānavān bhavati ||81||

ya evam̄ vedā | yo'pāmāyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati | nakṣatrāṇi vā apāmāyatānam̄ |
āyatānavān bhavati | yo nakṣatrāṇām-āyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati | āpo_ vai
nakṣatrāṇām-āyatānam̄ | āyatānavān bhavati | ya evam̄ vedā ||82||

yo'pāmāyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati | parjanyo vā apāmāyatānam̄ | āyatānavān
bhavati | yaḥ parjanyasyāyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati | āpo_ vai parjanya-syāyatānam̄
| āyatānavān bhavati | ya evam̄ vedā | yo'pāmāyatānam̄ vedā ||83||

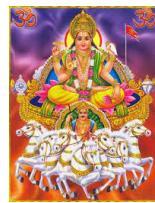
āyatānavān bhavati | sāṁvatsaro vā apāmāyatānam̄ | āyatānavān bhavati | yassāṁvatsara-
syāyatānam̄ vedā | āyatānavān bhavati | āpo_ vai sāṁvatsara-syāyatānam̄ | āyatānavān
bhavati | ya evam̄ vedā | yo'psu nāvam̄ pratiṣṭhitām̄ vedā | pratyeva tiṣṭhati ||84||

ime_ vai lokā apsu pratiṣṭhitāḥ | tadeśā'bhyānūktā | apāgm̄ rasāmudāyagmsann | sūrye
śukragm̄-samābhṛtam̄ | apāgm̄ rasasya yo rasāḥ | tam̄ vo gṛhṇām-uttamam-iti | ime_ vai lokā
apāgm̄rasāḥ | te'muśminnāditye samābhṛtāḥ | jānuḍaghnīm-uttaravedīn-khātvā |

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

apām pūrayitvā gūlphadaghnam ||85||

puṣkaraparṇaiḥ puṣkaradaṇḍaiḥ puṣkaraiścā saggstīrya | tasmin vihāyase | agnīm
pranīyopasam-ādhāya | brahmavādino vadanti | kasmāt̄ pranīte'yam-agniścīyate | sā
pranīte'yamapsu hyayañcīyate | asau bhuvānepyanāhitāgni retāḥ | tamābhita etā abīṣṭakā
upādadahāti | agnihotre darśapūrṇa-māsayoḥ | paśubandhe cātur-māsyesu ||86||

atho āhuḥ | sarvesu yajña-kratuṣviti | etaddhāsma vā āhus śāndilāḥ | kamagnīñcinute |
satrīyamagnīñ cīnvānah | samvatsaram pratyakṣeṇa | kamagnīñcinute | sāvitramagnīñ
cīnvānah | amumādityam pratyakṣeṇa | kamagnīñcinute ||87||

nāciketam-agniñcīnvānah | prāṇān pratyakṣeṇa | kamagnīñcinute | cātuhotriyam-agniñ-
cīnvānah | brahma pratyakṣeṇa | kamagnīñcinute | vaiśvaśram-agniñcīnvānah | śarīram
pratyakṣeṇa | kamagnīñcinute | upānuvākyā-māśum-agniñcīnvānah ||88||

imān lokān pratyakṣeṇa | kamagnīñcinute | imamārunāketukam-agniñcīnvāna iti |
ya evāsau | itaścā'mutaścā'vyatīpātī | tamiti | yo'gner-mithūyā veda | mithunavān bhāvati |
āpo vā agnermithūyāḥ | mithunavān bhāvati | ya evam veda ||89||

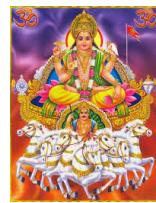
śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 22 ||

āpo vā idamāsan salilameva | sa prajāpatirekāḥ puṣkaraparṇe samābhavat | tasyāntar
manasi kāmas-samavartata | idagm-sṛjeyamitī | tasmādyat puruṣo manasābhigacchati |
tadvācā vadati | tatkarmāṇā karoti | tadeśā'bhyānuktā | kāmaṣṭadagre samāvartatādhi |
manaso retāḥ prathamam yadāśit ||90||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

sato bandhumasati niravindann | hr̥di pratīṣyā kavayo manīseti | upainantadupānamati |
yatkāmo bhavati | ya evam veda | sa tapo'tapyata | sa tapastaptvā | śarīram-adhūnuta | tasya
yanmāgṛ samāśit | tato'rūṇāḥ ketavo vātarāśanā ṛṣaya udatiṣṭhann ||91||

ye nakhāḥ | te vaikhānasāḥ | ye vālāḥ | te vālakhilyāḥ | yo rasāḥ | so'pām | antarataḥ kūrmam
bhūtagṛ-sarpāntam | tamābravīt | mama vaitvan-māgṛsā | samabhūt ||92||

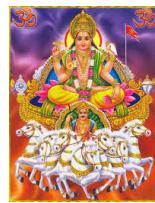
netyābravīt | pūrvāmevāham-ihāsamiti | tat-puruṣasya puruṣatvam | sa sahasrāśīrṣā puruṣāḥ
| sahassrākṣas-sahasrapāt | bhūtvodatiṣṭhat | tamābravīt | tvam vai pūrvagṛ-samabhūḥ |
tvamidam pūrvāḥ kuruṣveti | sa ita ādāyāpāḥ ||93||

añjalinā purastā-dupādadāhāt | evāhyeveti | tata āditya udatiṣṭhat | sā prācī dik | athā' rūṇāḥ
ketur-dakṣināta upādadāhāt | evāhyagna iti | tato vā agnirudatiṣṭhat | sā daksinā dik |
athārūṇāḥ ketuḥ paścā-dupādadāhāt | evāhi vāyo iti ||94||

tato vāyu-rudatiṣṭhat | sā prātīcī dik | athārūṇāḥ ketu-ruttaraata upādadāhāt | evāhīndreti | tato
vā indra udatiṣṭhat | sodīcī dik | athārūṇāḥ ketur madhya upādadāhāt | evāhi pūṣanniti | tato vai
pūṣodatiṣṭhat | seyandik ||95||

athārūṇāḥ ketu-rupariṣṭā-dupādadāhāt | evāhi devā iti | tato deva manusyāḥ pitarāḥ |
andharvāp-sarasaś codatiṣṭhann | sordhvā dik | yā vīpruṣo vīparāpatann | tābhyo'surā
rakṣagṛmsi piśācāś-codatiṣṭhann | tasmātte parābhavann | vīprudbhyo hi te samabhavann |
tadeśābhyanuktā ||96||

āpo ha yad bṛhatīr garmamāyann | dakṣan dadhānā janayantīs svayambhum | tata
ime'dhyasṛjyanta sargāḥ | adbhyo vā idagṛ samabhūt | tasmādīdagṛ sarvam brahma'

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

svayaṁbhviti | tasmādīdagm̄ sarvagm̄ sīthilamivā'dhruvām-ivābhavat | prajāpatir vāva tat |
ātman-ātmānam̄ vidhāya | tadevānu-prāviśat | tadeśā-bhyanūktā ||97||

vidhāya lokān vidhāya bhūtāni | vidhāya sarvāḥ pradiśo diśasca | prajāpatih prathamajā
ṛtasyā | ātman-ātmānam-abhi samvivešeti | sarvāme vedamāptvā | sarvām-avaruddhyā |
tadevānupraviśati | ya evam̄ veda ||98||

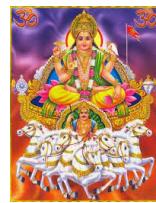
śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 23 ||

catuṣṭayya āpo gṛhṇāti | catvāri vā apāgm̄ rūpāṇi | medho ṛidyut | stanayitnur vṛṣṭih |
tānyevā-vārundhe | ātapatī varṣyā gṛhṇāti | tāḥ purastā-dupādadadhāti | etā vai
brāhmavarcasyā āpāḥ | mukhata eva brāhmavarcasam-avarundhe | tasmān-mukhato
brāhmavarca-sitārah ||99||

kūpyā gṛhṇāti | tā dākṣināta upādadadhāti | etā vai tejasvinīrāpāḥ | teja e'vāsyā dākṣināto
dādhāti | tasmād dākṣinōrdhās tejasvitārah | sthāvarā gṛhṇāti | tāḥ paścād upādadadhāti |
pratīṣṭhitā vai sthāvarāḥ | paścādeva pratīṣṭhati | vahantīr gṛhṇāti ||100||

tā uttarāta upādadadhāti | ojasā vā etā vahantī-rivodgatīriva ākūjatīriva dhāvāntīḥ | oja evās-
yottarāto dādhāti | tasmād-uttaro'rdhā ojasvitārah | sāmbhāryā gṛhṇāti | tā madhya-
upādadadhāti | iyam̄ vai sāmbhāryāḥ | asyāmeva pratīṣṭhati | palvalyā gṛhṇāti | tā upariṣṭā-
dupādadadhāti ||101||

asau vai palvalyāḥ | amuṣyā meva pratīṣṭhati | dīksūpa-dadhāti | dīksu vā āpāḥ |
annam̄ vā āpāḥ | adbhyo vā annāñ jāyate | yadevādbhyo'nnañ jāyate | tadavarundhe |
tam̄ vā etamaruṇāḥ ketavo vātaraśanā ḥsāyo'cinvann | tasmā dāruṇa ketukāḥ ||102||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

tadeśābhyanūktā | ketavo aruṇāsaśca | ṛṣayo vātarāśanāḥ | pratiṣṭhāgṝ śatadhāḥi |
samāhitāso sahasradhāyāśamiti | śatāśaścaiva sahasrāśaśca pratitiṣṭhati | ya etam-
agniñcīnute | ya ucainamevam̄ vedā ||103||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 24 ||

jānu_daghnīm-uttara ve_dīnkhātvā | apām̄ pūrayati | apāgṝ sārvatvā� | puṣkaraparṇagṝ
rukmaṇī puruṣam̄it-yupādadadhāti | tapo vai puṣkaraparṇam̄ | satyagṝ rukmaṇī |
amṛtam̄ puruṣah | etāvadvā vāsti | yāvādetat | yāvādevāstī ||104||

tadavārundhe | kūrma mupādadadhāti | apāmeva medhamavarundhe | atho svargasya lokasya
samaṣṭyai | āpāmāpāmapassarvāḥ | asmādasmādito'mutah | agnirvāyuśca sūryaśca |
sahasañcaskararddhīyā iti | vāyvaśvā raśmi patayah | lokam̄ pṛṇacchidram̄ pṛṇa ||105||

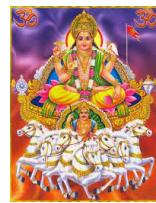
yāstisrah pāramajāḥ | indra ghoṣā vo vasubhi-revāhyeveti | pañcacitaya upādadadhāti |
pāñkto gniḥ | yāvāne-vāgnih | tañcīnute | lokam̄ pṛṇayā dvitīyām-upādadadhāti | pañca padā vai
virāṭ | tasyā vā iyam̄ pādāḥ | antarikṣam̄ pādāḥ | dyauḥ pādāḥ | diśaḥ pādāḥ | parorajāḥ
pādāḥ | virājyeva pratitiṣṭhati | ya etamagniñcīnute | ya ucainamevam̄ vedā ||106||
śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 25 ||

agnim̄ prañiyopasam-ādhāyā | tamabhitā etā abīṣṭakā upādadadhāti | agnihotre dārśapūrṇā
māsayoh | paśubandhe cāturmāsyesu | atho āhuḥ | sarvesu yajña-kratuṣviti | athā hasmā-
hāruṇas-svāyam̄ bhuvah | sāvitrah sarvo'gni rityanānuṣaṅgam manyāmahe | nānā vā eteśām̄
vīryāṇi | kamagniñcīnute ||107||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamah praśnah)

satriyam-agniñ-cinvānah | kamagniñ cīnute | sāvitram-agniñ-cinvānah | kamagniñ-cīnute | nāciketamagniñ-cinvānah | kamagniñ-cīnute | cāturhotriyamagniñ-cinvānah | kamagniñ-cīnute | vaiśvaṣṭjamagniñ-cinvānah | kamagniñ-cīnute ||108||

upānuvākyamāśumagniñ-cinvānah | kamagniñ-cīnute | imamāruṇa-ketukamagniñ-cinvāna iti | vṛṣā vā agnih | vṛṣāno sagg-sphālayet | hanyetāsyā yajñah | tasmānnānusajyah | sottāravedisū kratuṣū cīnvīta | uttara vedyāgg-hyagniscīyatē | prajā-kāmaścīnvīta ||109||

prājāpatyo vā eṣo' gniḥ | prājāpatyāḥ prajāḥ | prajāvān bhavati | ya evam vedā | paśukāmaścīnvīta | samjñānām vā etat paśūnām | yadāpah | paśūnāmeva samjñāne'gniñ-cīnute | paśumān bhavati | ya evam vedā ||110||

vṛṣṭikāmaś-cīnvīta | āpo vai vṛṣṭih | parjanyo varṣuko bhavati | ya evam vedā | āmayāvīcīnvīta | āpo vai bheṣajam | bheṣajame vāsmai karoti | sarvamāyureti | abhicaraggś-cīnvīta | vajro vā āpah ||111||

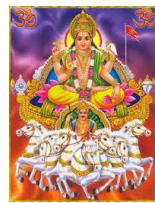
vajrameva bhrātṛvyebhyah praharati | strūnta ēnam | tejaskāmo yaśaskāmah | brahmavarcasa-kāmassvargakāmaś-cīnvīta | etāvadvā vāsti | yāvadetat | yāvadevāvāsti | tadavarundhe | tasyai tadvratam | varṣati na dhāvet ||112||

amṛtam vā āpah | amṛtaśyānāntarityai | nāpsu mūtrā-purīśam kuryāt | na niṣṭhīvet | na vivasanassnāyāt | guhyo vā eṣo' gniḥ | etasyāgner-anāti dāhāya | na puṣkaraparṇāni hiraṇyamvā'dhitishhet | etasyāgneranābhya rohāya | na kūrmasyāśnīyāt | nodakasyāghātū-kānyenā-modakāni bhavanti | aghātukā āpah | ya etamagniñ-cīnute | ya ucainamevam vedā ||113||

aruṇapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 26 ||

imānuकम् bhūvanā sīṣadhema | indraśca viśve ca devāḥ | yajñāscā nastanvañcā prajāñcā |
ādityai-rindrāḥ saha sīṣadhātu | ādityai-rindrāḥ sagaṇo marudbhīḥ | asmākām bhūtvavītā
tanūnām | āplāvasva praplāvasva | āṇḍībhāvaja mā muhuḥ | sukhādīn duḥkha nidhanām |
pratimuñcasva svām puram ||114||

marīcayas-svāyambhūvāḥ | ye śārīrāṇya kalpayann | te te dehaḥ kalpayantu | mā ca te khyā
smā tīriṣat | uttiṣṭhata mā svapta | agnim-icchadhvām bhāratāḥ | rājñas somasya ṛptā-sāḥ |
sūryeṇa sayu joṣasāḥ | yuvā suvāsāḥ | aṣṭā-cakrā navadvārā ||115||

devānām pūrayodhyā | tasyāgṛ-m-hiraṇmāyah kośaḥ | svargo loka jyotiṣā"vṛtaḥ |
yo vai tām brahmaṇo veda | amṛtenā'vṛtām pūrīm | tasmai brahma ca brahmā ca |
āyuḥ kīrtim prajāndaduḥ | vibhrājamānāgṛ-m-hariṇīm | yaśasā samparīvṛtām |
puragṛ-m-hiraṇmāyīm brahmā ||116||

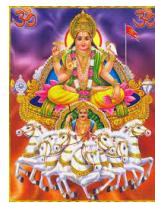
viveśā' parājītā | parāṅgetyā jyāmayī | parāṅgetyā nāśakī | ihacā mutracān vēti | vidvān
devā-surānubhayān | yatkumārī mandrayate | yādyoṣad yatpati vrataḥ | arīṣṭam yatkīmca
kriyate | agni-stadanuvedhati | aśrītā-saśrītā-saśca ||117||

yajvāno ye'pya yajvanāḥ | svāryanto nāpēkṣante | indramagniścā ye vīduḥ | sikatā iva
samyanti | rāśmibhis samudīritāḥ | asmāl lokāda muṣmācca | ṛśibhi-radāt-prśnibhiḥ |
apeta vīta vi ca sarpa-tātāḥ | ye'trastha pūrāṇā ye ca nūtanāḥ |

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

ahobhi-radbhi-raktubhirvyaktam ||118||

yamo dadāt-vavasānāmasmai | nṛmuṇantu nṛpāt-varyāḥ | akṛṣṭā ye ca kṛṣṭajāḥ | kumārīśu
kanīśu | jāriṇīśu ca ye hitāḥ | retaḥpītā āṇḍapītāḥ | aṅgāreṣu ca ye hutāḥ | ubhayāṁ
putrapautrakān | yuve'ham yamarājagān | sātaminnu śaradāḥ ||119||

ado yad brahmā vilabam | pitṛṇāñca yāmasya ca | varuṇa-syāsvino-ragnēḥ | marutāñca
vihāyasām | kāmaprayavāṇam me astu | sa hyevāsmi sanātānah | iti nāko brahmīsravō rāyo
dhanam | putrānāpo devīrihā'hita ||120||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 27 ||

viśīrṣṇīngṛdhra śīrṣṇīñca | apeto nir-ṛtigm hathāḥ | paribādhagg-śvēta kuksam | nijaṅghagm
śabalodāram | sa tān vācyāyayā saha | agne nāśaya sandrśāḥ | īrṣyāsūye bubhuksām |
manyum kṛtyām cā dīdhire | rathēna kigmśukāvatā | agne nāśaya sandrśāḥ || 121||

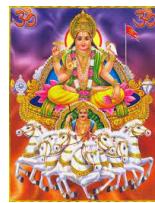
śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 28 ||

parjanyāya pragāyata | divasputrāya mīḍhusē | sa no yavasāmicchatu | idam vacāḥ
parjanyāya svarājē | hṛdo astvantarāntadyuyota | mayobhūrvāto viśvakṛṣṭayassantvasme |
supippalā oṣadhīr-devagopāḥ | yo garbhamoṣadhīnām | gavāñkṛṇotyarvatām |
parjanyāḥ purūṣīṇām ||122||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||

oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 29 ||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

puṇārmāma it vindriyam | puṇarāyuḥ puṇarbhagaḥ | puṇarbrāhmaṇa maitu mā |
 puṇardravīṇamaitu mā | yanme'dya retaḥ pṛthivīmaskān | yadoṣadhiḥ rāpyasāraḍyadāpaḥ |
 idantatpuṇarādade | dīrghāyutvāya varcase | yanme retaḥ prasicyate | yanma ājāyate
 puṇaḥ | tena māmāmṛtaṁ kuru | tena suprajasaṁkuru ||123||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
 oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 30 ||

adbhyasti rodhā'jāyata | tavā vaiśravaṇassādā | tirodhehi sapatnān nāḥ | ye apo'snanti kecana
 | tvāṣṭrīm māyām vaiśravaṇaḥ | rathagṛmsahasraṁ vandhūram |
 puruṣcākragṛmsahasrāsvam | āsthāyāyāhi no baliṁ | yasmai bhūtāni baliṁ avahanti |
 dhanāngāvo hasti hiraṇyamaśvān ||124||

asāma sumatau yaññiyasya | śriyām bibhrato'nnāmukhīm virājam | sūdarśane cā kroñce cā |
 maināge cā mahāgirau | śatad vāttārāga mantā | sagmāharyānnagāram tavā | iti mantrāḥ |
 kalpo'ta ūrdhvam | yadi baligṛm hareḥ | hiraṇya nābhaye vitudaye kauberāyāyam baliḥ ||125||

sarva bhūtādhipataye nama iti | atha baligṛhṛtvopatiṣṭheta | kṣatram kṣatram vaiśravaṇaḥ |
 brāhmaṇā vayaggsmaḥ | namaste astu mā mā higṛsiḥ | asmāt praviśyānnāmaddhīti | atha
 tamagnimādadhiṭa | yasminnetat karma prāyūñjīta | tirodhābhūḥ | tirodhā bhuvāḥ ||126||

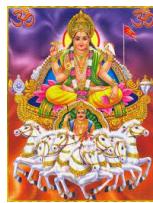
tirodhāssvāḥ | tirodhā bhūrbhuvassvāḥ | sarvesām lokānām ādhipatyē sīdeti | atha
 tamagnimindhiṭa | yasminnetat karma prāyūñjīta | tirodhā bhūssvāḥ | tirodhā bhuvassvāḥ |
 tirodhāssvassvāḥ | tirodhā bhūrbhuvassvassvāḥ | yaminnaśya kāle sarvā āhutīr-hutā
 bhaveyuh ||127||

api brāhmaṇā-mukhīnāḥ | tasmin-nahnaḥ kāle prāyūñjīta | parāssupta-jānādvepi |

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

māsma pramādyantāmā-dhyāpayet | sarvārthāḥ siddhyante | ya evam veda | śudhyannidāma
jānatām | sarvārthā nā siddhyante | yaste vighātuko bhrātā | mamāntar hṛdaye śritah ||128||

tasmā _imamagra piṇḍāñjuhomi | sa me' rthān mā vivādhīt | mayi svāhāḥ | rājādhirājāya
prasahya sāhinē | namo vayam vaiśravaṇāyā kurmahe | sa me kāmān kāma kāmāya
mahyam | kāmeśvaro vaiśravano dādātu | kuberāya vaiśravaṇāyā | mahārājāya namah |
ketavo aruṇāsaśca | ṛṣayo vātaraśanāḥ | pratisthāgṝm śatadhā hi | samāhitāso
sahasradhāyāsam | sīvā naś śantāmā bhavantu | divyā āpa osādhayah | sumṛdīkā sarasvati |
mā te vyoma sandṛsi ||129||

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 31 ||

samvatsaram-etad vrataṁ caret | dvau vā māsau | niyamas sāmāseṇa | tasmin niyama
viśeṣāḥ | triśavaṇa mudakopasparśī | caturtha-kāla-pānā-bhaktas syāt | aharaharvā
bhaikṣamaśnīyāt | audumbarībhis-samidbhi-ragnīm paricaret | punar-mā mait-vindriya-
mityetenā'nūvākena | uddhṛta-pari pūtābhi-radbhiḥ kāryām kurvīta ||130||

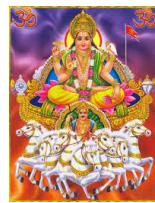
asañcayavān | agnaye vāyave sūryāya | brahmaṇe prajāpataye | candramase
nakṣatrebhyah | ṛtubhyas-samvatsarāya | varuṇāyāruṇāyeti vratahomāḥ |
pravargyavādādeśāḥ | aruṇāḥ kāṇḍa ṛṣayah | aranye'dhīyīrann | bhadraṅkarṇebhiriti dve
japītvā ||131||

mahānāmnībhīrudakagṝm sāggsparsya | tamācāryo dadyāt | sīvā
naśśantametyośadhirālabhate | sumṛdīkēti bhūmīm | evamapavarge | dhēnurdakṣinā |
kagṝmsam vāsaśca kṣaumam | anyadvā śuklam | yathāśakti vā | evaggsvādhyāya dharmena |
aranye'dhīyīta | tapasvī puṇyo bhavati tapasvī puṇyo bhāvati ||132||

arunapraśnah

(kṛṣṇayajurvedīya taittirīya āranyakam prathamaḥ praśnah)

śrī chāyā suvarccalāmbā sameta śrī sūryanārāyaṇa svāmine namah ||
oṁ namo nārāyaṇāya || anuvāka 32 ||

oṁ bhādram̄ karṇebhiḥ śṛṇuyāmā devāḥ | bhādram̄ paśyemākṣabhiryajatrāḥ |
sthiraṅgaistuṣṭuvāgmsāstanūbhiḥ | vyaśēma devahitam̄ yadāyuh | svasti na indro
vṛddhaśravāḥ | svasti nāḥ pūṣā viśvavedāḥ | svasti nastārkṣyo arīṣṭanemih | svasti no
bṛhaspatirdadhātu||133||
|| oṁ sāntih sāntih sāntih ||